

Local Curriculum Development on Lamsin Community Way of Life with Participation between Community and School: A Case Study of Watkasetnikom School, Tambon Lamsin, Amphoe Srinagarindra, Changwat Phatthalung

Bootsaba Srithep¹, Saowalak Roongtawanreongsri² and Jawanit Kittitornkul³

¹Graduate student (Environmental Management),

E-mail: s_aon_ui@hotmail.com

²Ph.D.(Environmental Management), Assistant Professor,

³Ph.D.(Development Studies), Assistant Professor,

Faculty of Environmental Management, Prince of Songkla University

Abstract

This research is a participatory action research. The purposes of this participatory action research were to study the process and to construct a local curriculum on Lamsin Community Way of Life with participation between local community people and school, and to study achievements of the students using the curriculum. The research focused on two target groups: the first was those who participate in constructing the curriculum, comprising 22 people in the community and the second group comprising 103 from 3 classrooms of Prathomsuksa 4 to 6 students, which were purposively selected in semester 2007. Both qualitative data and quantitative data were used in the study. The research involved 4 steps: 1) study background information, 2) plan and construct a curriculum, 3) use the curriculum, and 4) assess the curriculum. The research tools included: 1) a knowledge understanding test, 2) an attitude test, and 3) a curriculum satisfaction assessment. The results of the integration process were on students, their knowledge and understanding after using the curriculum were higher at a significant level of .05 confident level. They had a positive attitude toward community. Students in Prathom 4, 5, and 6 were very satisfied, highly satisfied, and very satisfied respectively with the curriculum and the teacher and people were very satisfied with the curriculum.

Keywords: Lamsin community, Lamsin community way of life, local curriculum development, participation between community and school

การพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชน ลำสินธุ์ โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดเกษตรนิคม ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง

บุษบา ศรีเทพ¹, เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี² และเยาวนิจ กิตติธรรกุล³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท (สาขาสังคมศาสตร์ศึกษา),

Email: s_aon_ui@hotmail.com

²Ph.D.(Environmental Management), ผู้ช่วยศาสตราจารย์,

³Ph.D.(Development Studies), ผู้ช่วยศาสตราจารย์,

คณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลที่ได้รับจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และศึกษาผลการเรียนรู้ ที่เกิดจากการพัฒนาหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เข้าร่วมจัดทำหลักสูตร จำนวน 22 คน และกลุ่มทดลองใช้หลักสูตร คือ นักเรียนโรงเรียนวัดเกษตรนิคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 103 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การวางแผนและจัดกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน 4) การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจของนักเรียน 2) แบบวัดเจตคติ และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียน และวิทยากรชุมชน ผลการจัดการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านเจตคติ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อชุมชนลำสินธุ์ ด้านความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก มากที่สุดและมาก ตามลำดับ ความพึงพอใจของครูและวิทยากรชุมชนที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่น, การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียน, ชุมชนลำสินธุ์, วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

บทนำ

ปัจจุบันสังคมเชื่อว่าประชาธิปไตยจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงกำหนดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง การดำเนินการต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยมีสาระสำคัญว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (ชูชาติ พวงสมจิตร, 2542, 6)

การจัดการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการจัดการศึกษาโดยการใช้หลักสูตรแกนกลางเป็นหลักสูตรเดียวกันทั้งหมด ทำให้หลักสูตรไม่มีความสัมพันธ์กับชีวิตที่เป็นอยู่จริง ส่งผลให้แก่นักเรียนออกจากชุมชนหรือท้องถิ่น โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และทำให้นักเรียนบางส่วนถูกวิถีชีวิตชุมชน ไม่ยอมรับ ไม่มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของตนเอง (ไพรัช ไหมชมพู่ และคณะ, 2546, 1-2)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) หมวด 4 ได้กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษาไว้ใน 2 มาตรา กล่าวคือ มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน นอกจากนี้ ในหมวด 7 ได้กล่าวถึงครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา 57 ความว่าให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (ธีระพล อรุณะภิกขิร และคณะ, 2543, 22-42) ส่งผลให้มีการบังคับใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้นในสถานศึกษาของประเทศ ทำให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

ชุมชนลำสินธุ์ ตั้งอยู่ในตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนหนึ่งที่มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการรวมกลุ่มกัน ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ภายใต้เครือข่ายสินธุ์แพรทอนที่สามารถขับเคลื่อนให้ชุมชนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน การแสดงความคิดเห็น และร่วมกันรับผิดชอบในงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ซึ่งนอกจากการเป็นชุมชนที่เข้มแข็งแล้ว ชุมชนยังเล็งเห็นและให้ความสำคัญต่อการศึกษา โดยเมื่อ พ.ศ.2545 ทางชุมชนมีแนวคิดที่จะสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ถึงความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชนที่น่าจดจำมากมาย เช่น ประวัติตั้งแดง ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น เนื่องจากขณะนี้เยาวชนรุ่นหลังในชุมชนไม่ค่อยตระหนักและไม่มีความภาคภูมิใจ

ในท้องถิ่นของตนเอง ไม่รู้จักขนบธรรมเนียมที่ดั้งเดิมหรือคุณค่าของชุมชนแต่กลับไปยอมรับขนบธรรมเนียมจากที่อื่น ๆ มาแทนที่ ทำให้กลุ่มแกนนำของชุมชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนของชุมชนได้เห็นถึงคุณค่าของชุมชนตนเอง และร่วมรักษาความเป็นชุมชนลำสินธุ์ไว้ให้ลูกหลานรุ่นต่อไปได้ศึกษา ซึ่งในการถ่ายทอดนี้จำเป็นที่ชุมชนจะต้องดำเนินการร่วมกับโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งรวมของนักเรียนและเยาวชนของชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้วย อย่างไรก็ตามความต้องการดังกล่าวของชุมชนยังไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จได้ เนื่องจากชุมชนมีข้อจำกัดในด้านของทักษะการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นตามหลักวิชาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลที่ได้รับจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนวัดเกษตรนิคม ตำบลลำสินธุ์ อำเภอสรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง จำนวน 271 คน และประชาชน ตำบลลำสินธุ์ อำเภอสรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง จำนวน 5,820 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มผู้เข้าร่วมที่มวิจัย เพื่อเข้าร่วมในการระดมความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่น จำนวน 22 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากชุมชน ตัวแทนจากโรงเรียน

โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง รวมทั้ง การสอบถามจากแกนนำชุมชน

2) กลุ่มทดลองใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ คือ นักเรียนโรงเรียนวัดเกษตรนิคม ช่วงชั้นที่ 2 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 103 คน ประกอบด้วย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 34 คน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 37 คน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 คน

โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ใช้เวลาเรียน 2 วัน/สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ ความเข้าใจ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 เรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์
2. แบบประเมินหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์
3. แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์
4. แบบประเมินความพึงพอใจภาพรวมของหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ สำหรับนักเรียนครู และวิทยากรชุมชน
5. แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมจัดทำหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน เพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่ชุมชนลำสินธุ์ ตั้งอยู่ในตำบลลำสินธุ์ อำเภอสรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง การเลือก

พื้นที่ศึกษาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เหตุผลในการเลือกพื้นที่ตำบลลำสินธุ์ในครั้งนี้ คือ ชุมชนลำสินธุ์เป็นชุมชนที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจ ชุมชนมีความต้องการรักษาความเป็นชุมชนลำสินธุ์ในด้านต่าง ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงของชุมชน เป็นต้น และต้องการให้ลูกหลานในชุมชนได้ศึกษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของตัวเอง ประกอบกับโรงเรียนในพื้นที่มีความสนใจและพร้อมที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ และสามารถเข้าร่วมกับชุมชนในการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมได้ ทั้งนี้ ทางชุมชนและโรงเรียนมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านองค์ความรู้ ภายในชุมชนลำสินธุ์ประกอบด้วย องค์ความรู้ที่เป็นทั้งตัวบุคคลและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยที่องค์ความรู้ที่เป็นตัวบุคคล ถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนเป็นอย่างดี เช่น ประวัติของชุมชน ประวัติดั้งเดิม ความเป็นอยู่ในอดีต การประกอบอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งผู้รู้ดังกล่าวนี้ยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีแก่นักเรียนและบุคคลภายนอกได้ ส่วนองค์ความรู้ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มากมายที่สามารถเป็นสถานที่เรียนรู้ได้ เช่น อุทยานถ้ำแดง น้ำตกโดนแพรทอง เครื่องช่ย์สินธุ์แพรทอง วัด ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของชุมชน และกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดจากการรวมตัวกันโดยที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

2. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน เป็นความเข้มแข็งที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชน เพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยการร่วมคิดและร่วมปฏิบัติด้วยกัน เพื่อเป็นการสร้างคน สร้างแกนนำที่สามารถปฏิบัติงานของชุมชน โดยความเข้มแข็งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการที่ชุมชนมีทุนต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนมีศักยภาพมากขึ้น ซึ่งทุนที่ชุมชนลำสินธุ์มีคือ ทุนมนุษย์ ทุนสติปัญญา ทุนระบบสังคมและวัฒนธรรม ทุนเงิน และทุนระบบนิเวศ

3. ด้านความเข้มแข็งของโรงเรียน ภายในโรงเรียนมีผู้บริหารและคณะครูที่มีความรู้ความสามารถ

ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนและเอาใจใส่นักเรียน มีความชัดเจนในด้านของวิสัยทัศน์และพันธกิจในเรื่องการให้นักเรียนรักถิ่นฐานบ้านเกิด การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการเรียนการสอน โดยโรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ผู้บริหารมีความสนใจในการจัดทำหลักสูตรและให้การสนับสนุนครูในการร่วมกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วย

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนมีวิธีดำเนินการโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ โดยทำการเก็บข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ที่ตั้งของชุมชน สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม การบริการพื้นฐาน การรวมตัวและความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนวัดเกษตรนิคม ได้แก่ ประวัติโรงเรียน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และโครงสร้างการศึกษาของโรงเรียน

2. การวางแผนและดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

การวางแผนและดำเนินการพัฒนาหลักสูตรมีรายละเอียด ดังนี้

2.1) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมจัดทำหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสอบถามจากแกนนำชุมชน ร่วมกับการใช้แบบสอบถามประวัติบุคคลต่าง ๆ ซึ่งแกนนำชุมชนเป็นบุคคลที่มีความคุ้นเคยและรู้จักบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนเป็นอย่างดี พร้อมกับร่วมพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้เข้าร่วมจัดทำหลักสูตร โดยพิจารณาจากความร่วมมือในการทำงานกับชุมชน ความสนใจในการจัดทำหลักสูตร บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนรวมทั้ง อาจารย์ที่เป็นตัวแทนในแต่ละโรงเรียนในเขต

พื้นที่และโรงเรียนใกล้เคียงด้วย

2.2) การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติและร่วมแสดงความคิดเห็น โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมจัดทำหลักสูตรกับผู้วิจัย และมีผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนตรวจสอบผลการดำเนินการแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด 11 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาเนื้อหาต่าง ๆ ของชุมชนที่จะนำมาสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 การกำหนดประเด็นของหัวเรื่องและหัวเรื่องย่อย

ขั้นที่ 3 การรวบรวมข้อมูลเนื้อหาตามประเด็นหัวเรื่องต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละหัวเรื่องย่อย

ขั้นที่ 5 การจัดทำคู่มือหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์สำหรับครูผู้สอน

ขั้นที่ 6 การสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นที่ 7 การพิจารณาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 8 การประชาสัมพันธ์หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

ขั้นที่ 9 การวางแผนการนำหลักสูตรสาระท้องถิ่นไปทดลองใช้ในโรงเรียน

ขั้นที่ 10 การติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรสาระท้องถิ่นไปทดลองใช้ในโรงเรียน

ขั้นที่ 11 การสรุปผลการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

3. การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาระท้องถิ่น

เรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้ให้กับนักเรียนระดับชั้นที่ 2 ประกอบด้วยนักเรียนประถมศึกษา ปีที่ 4-6 จำนวน 3 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โดยนำไปทดลองสอนประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ ชุมชนของเรา ใช้เวลาเรียนทั้งหมด 10 ชั่วโมง ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่เดือนมิถุนายน - สิงหาคม 2550

4. การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

ในส่วนของ การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรมีการประเมินผล ดังต่อไปนี้

4.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยการใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการเรียน นำผลการทดสอบก่อนและหลังมาหาค่าเฉลี่ยทางสถิติ และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติ t-test แบบ Paired-Samples t-test

4.2 การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยสังเกตจากพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และการนำเสนอหน้าชั้นเรียน รวมทั้งผลงานจากใบงานของนักเรียน

4.3 การประเมินด้านเจตคติ โดยใช้แบบวัดเจตคติที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์สำหรับนักเรียน โดยทำการทดสอบก่อนและหลังการเรียน นำผลการทดสอบมาหาค่าเฉลี่ย และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังด้วยสถิติ t-test แบบ Paired-Samples t-test

4.4 การประเมินความพึงพอใจของการใช้หลักสูตร โดยประเมินจากแบบความพึงพอใจภาพรวมของหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครู นักเรียน และวิทยากรชุมชน ที่มีต่อ หลักสูตรภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและโรงเรียน นำมาสรุปรายงานผลโดยการบรรยาย

1.2 ผลของการดำเนินการสร้างหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ ในแต่ละขั้นตอน นำข้อมูลที่ได้จากการระดมความคิดแบบมีส่วนร่วม และจากการสังเกตของผู้วิจัย นำมาสรุปในรูปแบบตารางสรุปผล และรายงานผลในลักษณะการบรรยาย

1.3 ผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในโรงเรียน นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัย ผลงานนักเรียน นำมาสรุปในรูปแบบตารางสรุปผล และรายงานผลในลักษณะการบรรยาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test แบบ Paired-Samples t-test โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลอย่างง่าย เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลัง

2.2 แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเรื่องวิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test แบบ Paired-Samples t-test โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลอย่างง่าย เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลัง

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจภาพรวมของหลักสูตรสำหรับนักเรียน ครู และวิทยากรชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

จากการประชุมระดมความคิดระหว่างผู้เข้าร่วมจัดทำหลักสูตรและผู้วิจัย ตามขั้นตอนการดำเนินการ

พัฒนาหลักสูตรทั้ง 11 ขั้นตอน ทำให้ได้ตัวหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ จำนวน 8 บทเรียน โดยแยกบทเรียนที่ 1-2 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทเรียนที่ 3-5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และบทเรียนที่ 6-8 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังแสดงในตาราง 1

2. ผลการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร

การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สามารถสรุปผลการประเมินได้ดังต่อไปนี้

2.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจ

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ได้ทำการทดสอบก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังตาราง 2

จากตาราง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การเรียนรู้เรื่อง วิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของชุมชนลำสินธุ์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า คะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การเรียนรู้เรื่อง วิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพทางสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานที่สำคัญของชุมชนลำสินธุ์เพิ่มขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา

ตาราง 1 บทเรียน หัวเรื่องและหัวเรื่องย่อยของหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

บทเรียนที่	หัวเรื่อง	หัวเรื่องย่อย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4		
1	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนลำสินธุ์	1.1 ประวัติความเป็นมาของชื่อ "ลำสินธุ์" และตำนานลำสินธุ์ 1.2 ที่ตั้ง อาณาเขต และพื้นที่ของลำสินธุ์ 1.3 ลักษณะภูมิอากาศและภูมิประเทศ 1.4 คำขวัญประจำลำสินธุ์ 1.5 จำนวนประชากรและการแบ่งเขตการปกครอง
2	การศึกษาของชาวลำสินธุ์	2.1 ความหมายของการศึกษา 2.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานในอดีต 2.3 การศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		
3	สังคมและวัฒนธรรมประเพณีชุมชนลำสินธุ์	3.1 ความหมายของวัฒนธรรมประเพณี 3.2 วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน 3.3 ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนและคุณค่าที่ได้รับ 3.4 ศิลปะ การละเล่นพื้นบ้านของชุมชน 3.5 ความเชื่อในวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น 3.6 สังคมและการปกครองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
4	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.1 หมอชาวบ้าน 4.2 ปราชญ์ชาวบ้าน 4.3 การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน
5	โบราณสถานโบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยว	5.1 ความหมายของโบราณสถาน โบราณวัตถุ 5.2 วัดในชุมชนลำสินธุ์ 5.3 สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
6	ประวัติและการเปลี่ยนแปลงชุมชนลำสินธุ์	6.1 ชุมชนลำสินธุ์กับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วง 6.2 สาเหตุและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 6.3 ประวัติถึงแดง
7	วิถีความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ	7.1 การตั้งถิ่นฐานของชาวลำสินธุ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 7.2 การประกอบอาชีพของชาวลำสินธุ์ 7.3 เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 7.4 การติดต่อค้าขายทั้งภายในและภายนอกของชุมชนลำสินธุ์ 7.5 การดำรงชีวิตที่ต้องพึ่งพาต่อทรัพยากรในชุมชน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 7.6 แนวคิดด้านคุณค่าทางจิตใจ
8	ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนลำสินธุ์	8.1 ความหมายของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 8.2 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน 8.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน 8.4 การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรของชุมชน

ตาราง 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน (n)	\bar{x}	S.D.	df	t	
นักเรียนชั้น ป.4	ก่อนการใช้หลักสูตร	34	10.97	2.39	33	5.514*
	หลังการใช้หลักสูตร	34	13.18	3.09		
นักเรียนชั้น ป.5	ก่อนการใช้หลักสูตร	37	14.86	4.72	36	7.90*
	หลังการใช้หลักสูตร	37	18.62	5.71		
นักเรียนชั้น ป.6	ก่อนการใช้หลักสูตร	32	14.94	3.95	31	7.07*
	หลังการใช้หลักสูตร	32	17.66	4.17		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 ผลการประเมินด้านเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน (n)	\bar{x}	S.D.	df	t	
นักเรียนชั้น ป. 4	ก่อนการใช้หลักสูตร	30	4.10	0.64	29	2.51*
	หลังการใช้หลักสูตร	30	4.37	0.38		
นักเรียนชั้น ป. 5	ก่อนการใช้หลักสูตร	28	3.86	0.36	27	10.82*
	หลังการใช้หลักสูตร	28	4.64	0.18		
นักเรียนชั้น ป. 6	ก่อนการใช้หลักสูตร	30	4.04	0.40	29	3.29*
	หลังการใช้หลักสูตร	30	4.34	0.31		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปีที่ 6 พบว่า คะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การเรียนรู้เรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชน สภาพความเป็นอยู่ และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลำสินธุ์เพิ่มขึ้น

ดังนั้น การใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์กับนักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้น สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่อง วิถีชีวิตชุมชน

ลำสินธุ์ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจชุมชนของตนเองมากขึ้น โดยการจัดการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติและศึกษา สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนด้วยตนเอง

2.2 การประเมินผลด้านเจตคติ

การประเมินผลด้านเจตคติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งได้ทำการทดสอบก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังตาราง 3

จากตาราง เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการประเมินด้านเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า คะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการเรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อชุมชนมากขึ้น

2.3 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อภาพรวมหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

1) การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร

การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ ผู้วิจัยจึงนำเสนอความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 34 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 5 จำนวน 37 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 คน ซึ่งหลังจากการใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ สรุปได้ดังตาราง 4, 5 และ 6 ตามลำดับ

จากตาราง 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.91 แสดงว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด คือหลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชน และวิทยากรท้องถิ่นมีความเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียน

ตาราง 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

ข้อที่	หัวข้อประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด	4.70	0.72	มากที่สุด
2	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชน	4.53	0.86	มากที่สุด
3	นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4.12	0.98	มาก
4	นักเรียนมีความสนุกสนานและเพลิดเพลิน	4.06	1.10	มาก
5	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นมาของชุมชน	4.39	0.87	มาก
6	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นอยู่ของชุมชน	4.47	0.79	มาก
7	เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.26	0.96	มาก
8	กิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความน่าสนใจ	4.32	0.94	มาก
9	กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนอยากค้นคว้ามากขึ้น	4.44	0.96	มาก
10	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ	4.09	1.14	มาก
11	เวลาที่ใช้ในการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.24	0.97	มาก
12	นักเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น	4.38	0.74	มาก
13	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน	4.32	0.88	มาก
14	วิทยากรท้องถิ่นมีความรู้เพียงพอในการบรรยาย	4.06	1.04	มาก
15	วิทยากรท้องถิ่นมีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียน	4.56	0.70	มากที่สุด
16	วิทยากรท้องถิ่นมีเทคนิคการถ่ายทอดที่น่าสนใจ	4.38	0.92	มาก
รวมเฉลี่ย		4.33	0.91	มาก

N = 34 คน

ตาราง 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

ข้อที่	หัวข้อประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด	4.73	0.61	มากที่สุด
2	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชน	4.73	0.51	มากที่สุด
3	นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4.68	0.53	มากที่สุด
4	นักเรียนมีความสนุกสนานและเพลิดเพลิน	4.68	0.63	มากที่สุด
5	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นมาของชุมชน	4.70	0.52	มากที่สุด
6	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นอยู่ของชุมชน	4.70	0.62	มากที่สุด
7	เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.70	0.52	มากที่สุด
8	กิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความน่าสนใจ	4.78	0.42	มากที่สุด
9	กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนอยากค้นคว้ามากขึ้น	4.46	0.73	มาก
10	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ	4.57	0.69	มากที่สุด
11	เวลาที่ใช้ในการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.38	0.79	มาก
12	นักเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น	4.65	0.54	มากที่สุด
13	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน	4.78	0.71	มากที่สุด
14	วิทยากรท้องถิ่นมีความรู้เพียงพอในการบรรยาย	4.76	0.55	มากที่สุด
15	วิทยากรท้องถิ่นมีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียน	4.86	0.35	มากที่สุด
16	วิทยากรท้องถิ่นมีเทคนิคการถ่ายทอดที่น่าสนใจ	4.46	0.84	มาก
รวมเฉลี่ย		4.66	0.60	มากที่สุด

N = 37 คน

จากตาราง 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 แสดงว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งประเด็นความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มากที่สุด คือนักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน วิทยากรท้องถิ่นมีความเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียน หลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด และวิทยากรท้องถิ่นมีความรู้เพียงพอในการบรรยาย รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความน่าสนใจ

จากตาราง 6 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตร

สาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.75 แสดงว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด คือหลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด และนักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน รองลงมาคือวิทยากรท้องถิ่นมีความรู้เพียงพอในการบรรยาย รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความน่าสนใจ

2) การประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตร

การประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นครูผู้รับผิดชอบนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ตาราง 6 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

ข้อที่	หัวข้อประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด	4.69	0.47	มากที่สุด
2	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชน	4.28	0.68	มาก
3	นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4.06	0.80	มาก
4	นักเรียนมีความสุขสนุกสนานและเพลิดเพลิน	4.31	0.69	มาก
5	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นมาของชุมชน	4.47	0.67	มาก
6	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นอยู่ของชุมชน	4.28	0.85	มาก
7	เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.19	0.86	มาก
8	กิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความน่าสนใจ	4.50	0.67	มาก
9	กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนอยากค้นคว้ามากขึ้น	4.13	0.94	มาก
10	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ	3.88	0.75	มาก
11	เวลาที่ใช้ในการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.16	0.88	มาก
12	นักเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น	4.41	0.87	มาก
13	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน	4.50	0.92	มาก
14	วิทยากรท้องถิ่นมีความรู้เพียงพอในการบรรยาย	4.47	0.76	มาก
15	วิทยากรท้องถิ่นมีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียน	4.53	0.57	มากที่สุด
16	วิทยากรท้องถิ่นมีเทคนิคการถ่ายทอดที่น่าสนใจ	4.38	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย		4.33	0.75	มาก

N = 32 คน

หลังจากใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ สรุปได้ดังตาราง 7

จากตาราง 7 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.05 แสดงว่า ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นความพึงพอใจของครู มากที่สุด คือหลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชน นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง นักเรียนมีความสุขสนุกสนานและเพลิดเพลิน รองลงมาคือ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจความเป็นมาของชุมชน เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความน่าสนใจ สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนมีความ

น่าสนใจ รวมทั้งนักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน

3) การประเมินความพึงพอใจของวิทยากรชุมชนที่มีต่อหลักสูตร

การประเมินความพึงพอใจของวิทยากรชุมชนที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นวิทยากรท้องถิ่นที่ไปให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งหลังจากใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ สรุปได้ดังตาราง 8

จากตาราง 8 ผลการประเมินความพึงพอใจของวิทยากรชุมชนที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่น เรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.66 แสดงว่า วิทยากรชุมชน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็น

ตาราง 7 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

ข้อที่	หัวข้อประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด	5.00	-	มากที่สุด
2	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชน	5.00	-	มากที่สุด
3	นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	5.00	-	มากที่สุด
4	นักเรียนมีความสุขสนุกสนานและเพลิดเพลิน	5.00	-	มากที่สุด
5	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นมาของชุมชน	4.00	-	มาก
6	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นอยู่ของชุมชน	4.00	-	มาก
7	เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.00	-	มาก
8	กิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความน่าสนใจ	4.00	-	มาก
9	กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนอยากค้นคว้ามากขึ้น	4.00	-	มาก
10	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ	4.00	-	มาก
11	เวลาที่ใช้ในการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	3.00	-	ปานกลาง
12	นักเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น	4.00	-	มาก
13	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน	4.00	-	มาก
14	วิทยากรท้องถิ่นมีความรู้เพียงพอในการบรรยาย	4.00	-	มาก
15	วิทยากรท้องถิ่นมีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียน	4.00	-	มาก
16	วิทยากรท้องถิ่นมีเทคนิคการถ่ายทอดที่น่าสนใจ	3.00	-	ปานกลาง
17	ครูมีการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น	4.00	-	มาก
18	ครูเห็นคุณค่าและความสำคัญของชุมชนมากขึ้น	3.00	-	ปานกลาง
19	ครูเกิดเทคนิคใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน	4.00	-	มาก
รวมเฉลี่ย		4.05	-	มาก

N = 1 คน

ความพึงพอใจของวิทยากรชุมชน มากที่สุด คือนักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ และวิทยากรท้องถิ่นมีความรู้เพียงพอในการบรรยาย รองลงมาคือชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนและบุคคลทั่วไป เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียนรวมทั้งวิทยากรท้องถิ่นมีความเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลที่ได้รับจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

การพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิต

ชุมชนลำสินธุ์ โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน กับโรงเรียน ในการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับประโยชน์ด้วยกัน โดยมีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรทั้งหมด 11 ขั้นตอน ซึ่งจากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเหล่านี้ ทำให้ได้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ จำนวน 8 บทเรียน และ 33 หัวเรื่องย่อย โดยในแต่ละหัวเรื่องย่อยประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ ขอบเขตเนื้อหา การจัดการเรียนรู้หรือรูปแบบกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน ระยะเวลา ผู้รู้หรือวิทยากร วิธีการวัดและประเมินผล และผู้รับผิดชอบ ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของธำรง บัวศรี (2532, อ้างถึงใน สุณีย์ ภูพันธ์, 2546, 17-18) และกรมวิชาการ (2540)

ตาราง 8 ผลการประเมินความพึงพอใจของวิทยากรชุมชนที่มีต่อหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

ข้อที่	หัวข้อประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด	4.25	0.71	มาก
2	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชน	4.25	0.71	มาก
3	นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	3.88	0.35	มาก
4	นักเรียนมีความสนุกสนานและเพลิดเพลิน	3.63	1.06	มาก
5	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นมาของชุมชน	3.75	0.71	มาก
6	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความเป็นอยู่ของชุมชน	3.63	0.52	มาก
7	เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.38	0.52	มาก
8	กิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความน่าสนใจ	4.25	0.71	มาก
9	กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนอยากค้นคว้ามากขึ้น	3.88	0.83	มาก
10	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ	4.13	0.35	มาก
11	เวลาที่ใช้ในการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	3.00	0.93	ปานกลาง
12	นักเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น	3.88	0.99	มาก
13	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน	3.63	0.74	มาก
14	วิทยากรท้องถิ่นมีความรู้เพียงพอในการบรรยาย	3.88	0.35	มาก
15	วิทยากรท้องถิ่นมีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียน	4.13	0.64	มาก
16	วิทยากรท้องถิ่นมีเทคนิคการถ่ายทอดที่น่าสนใจ	3.50	0.53	ปานกลาง
17	ชุมชนมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนมากขึ้น	4.50	0.53	มาก
18	เข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมากขึ้น	4.25	0.71	มาก
19	เข้าใจกระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นตามหลักวิชาการ	4.38	0.74	มาก
20	ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนและบุคคลทั่วไป	4.75	0.46	มากที่สุด
21	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการเรียนการสอนในโรงเรียน	4.25	0.71	มาก
รวมเฉลี่ย		4.00	0.66	มาก

N = 8 คน

ระบุงค์ประกอบของหลักสูตรไว้ในลักษณะเดียวกัน โดยแบ่งบทเรียนที่ 1-2 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทเรียนที่ 3-5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และบทเรียนที่ 6-8 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ ในแต่ละบทเรียนเข้าใจง่ายตามวัย และมีความเหมาะสมกับนักเรียน เพราะเนื้อหาส่วนมากเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของนักเรียน และเนื้อหาที่รวบรวมไว้ในหลักสูตรได้รับการตรวจสอบจากผู้รู้ในชุมชนร่วมกับครูผู้รับผิดชอบที่นำหลักสูตรไปทดลองใช้ รวมทั้งได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วย

ดังนั้น หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ที่ได้จัดทำขึ้นมานั้น จึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับโรงเรียนและผู้เรียน เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นชุมชน นอกจากนี้ หลักสูตรดังกล่าวถือเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการตั้งแต่ การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลประโยชน์ด้วยกัน ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่ชุมชนมีเรื่องราวความน่าสนใจ และมีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์

2.1 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้นเรียนหลังจากทดลองใช้หลักสูตร มีคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับชุมชนของตนเองเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่านักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ส่วนเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนก็เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ซึ่งนักเรียนสามารถศึกษาและค้นคว้าความรู้จากผู้อยู่ในชุมชนด้วยตนเอง ถือว่าเป็นการสร้างการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ตรงอีกวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข สนุกสนาน และอยากค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรพัทธา ขวัญเพชร (2547) ศึกษา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)” นันทน์ภัส ศรีเชตต์ (2546) ศึกษา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ในกลุ่มโรงเรียนยังمين สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่” สันทญา เมืองสุข (2546) ศึกษา “การมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กรณีศึกษา เรื่องป่าของชุมชน ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง” ปิยพร ชุมจันทร์ (2546) ศึกษา “กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การผลิตเสื่อกกของโรงเรียนนาหนึ่งพัฒนา ศึกษา อำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคาย” หทัยา คุณโณ (2550) ศึกษา “การพัฒนาหลักสูตรเรื่องสมุนไพร สำหรับศูนย์การเรียนรู้และอนุรักษ์สมุนไพร ตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง” และลัดดา ไหวดี และคณะ

(2547) ศึกษา “การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนบ้านจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” งานวิจัยที่กล่าวมานี้สรุปให้เห็นว่า หลักสูตรในแต่ละงานวิจัยมีความแตกต่างกันทั้งในด้านของพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้หลักสูตร แต่ผลการใช้หลักสูตรก็คือ นักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน และการลงมือปฏิบัติจริง ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงได้มากขึ้น

2.2 ผลการประเมินด้านเจตคติ

ผลการประเมินด้านเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า หลังจากทดลองใช้หลักสูตร นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การเรียนรู้เรื่องชุมชน ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกรักชุมชนมากขึ้น อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนเรื่อง วิธีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและใกล้ตัวนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรักท้องถิ่น มีความภูมิใจในชุมชนที่มีเรื่องราวต่าง ๆ ให้เรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อต่าง ๆ สามารถช่วยให้นักเรียนมีความสุข มีความกระตือรือร้น อยากเรียนรู้มากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านเจตคติที่ดีขึ้น สอดคล้องกับชุดิมา เวทการ และคณะ (2545) ศึกษา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชาศิลปศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานที่วัดไหลหิน” พบว่า หลังจากใช้หลักสูตร นักเรียนเกิดความรัก ห่วงแหน และภูมิใจต่อชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น สนุกสนานกับการเรียนที่ได้เรียนรู้ร่วมกับครูและชาวบ้านที่มีความรู้ กิจกรรมกลุ่มช่วยทำให้นักเรียนมีความสามัคคี การช่วยเหลือกัน มีความภูมิใจที่ได้ลงมือปฏิบัติงาน มีความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่นของตนเอง และอยากดูแลรักษาชุมชนของตนเอง

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจ

การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ

ภาพรวมของหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชน ลำสินธุ์ พบว่า นักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้นเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก มากที่สุดและมาก ตามลำดับ เพราะหลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชนมากขึ้น วิทยากรท้องถิ่นมีความรู้ มีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส และกิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพัตรา ขวัญเพชร (2547) ศึกษา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่ออย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)” พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ตลอดจนบรรยายในการเรียนเต็มไปด้วยสาระและความสนุกสนาน

การประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาพรวมของหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ พบว่า ครูมีความพึงพอใจในระดับมาก อาจเป็นเพราะเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนเพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งหลักสูตรทำให้ครูมีการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้นด้วย สอดคล้องกับ จริยาภรณ์ มาสวัสดี (2548) ศึกษา “การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนประชาบำรุง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง” พบว่าครูมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมาก โดยมีหัวข้อที่มีความพึงพอใจที่วิทยากรมีความเป็นกันเองกับนักเรียน นักเรียนมีความสนุกสนานในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เป็นต้น

การประเมินความพึงพอใจของวิทยากรชุมชนที่มีต่อภาพรวมของหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องวิถีชีวิตชุมชนลำสินธุ์ พบว่า วิทยากรชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมาก เช่นเดียวกับครู หัวข้อที่ชุมชนมีความพึงพอใจ

มากที่สุดคือ หลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง วิทยากรมีความเพียงพอในการถ่ายทอดความรู้ และสื่อต่าง ๆ มีความน่าสนใจ การที่ชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมาก อาจเป็นเพราะหลักสูตรดังกล่าวนี้เกิดจากความต้องการของชุมชนที่ต้องการจัดทำขึ้นเพื่อให้ลูกหลานในชุมชนได้ทำการศึกษา และเป็นการปลูกฝังความเป็นชุมชนให้กับลูกหลานต่อไป สอดคล้องกับ จริยาภรณ์ มาสวัสดี (2548) ศึกษา “การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนประชาบำรุง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง” พบว่าชุมชนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมากที่สุด หัวข้อที่มีความพึงพอใจคือหลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ กิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนมีความหลากหลาย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

- 1) ผู้วิจัยควรทำความรู้จักกับชุมชนและโรงเรียนในพื้นที่ที่ทำการศึกษ โดยทำการศึกษาค้นคว้าให้ครบถ้วน และควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและโรงเรียน
- 2) ผู้วิจัยควรมีหน้าที่ช่วยในการพัฒนาความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับชุมชน เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน
- 3) การจัดการประชุมระดมความคิดเห็นควรให้ทุกภาคส่วนกล่าวคือ ชาวบ้าน ครู นักวิชาการ และนักเรียน ได้มีส่วนร่วมเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การพัฒนาหลักสูตรมีความสมบูรณ์มากขึ้น
- 4) การจัดการประชุมควรมีการกำหนดเวลาที่ชัดเจน และเอื้อต่อความพร้อมของผู้เข้าร่วมกระบวนการ เพราะถ้าไม่มีการกำหนดเวลาไว้ อาจทำให้ผู้เข้าร่วมบางคนไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งทำให้การประชุมไม่เกิดผลเท่าที่ควรได้

5) ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เท่าเทียมกัน ไม่ควรยึดติดกับความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

1) ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูควรสร้างความเข้าใจกับนักเรียน ผู้ปกครอง ให้เห็นคุณค่าของการนำครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของผู้ปกครอง เพราะจะทำให้ผู้ปกครองเองเห็นความสำคัญ และสนับสนุนการศึกษาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นด้วย

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการยืดหยุ่นเวลาตามความยากง่ายของเนื้อหา เนื่องจากบางคาบเรียนมีการสอนเกินเวลาเพราะนักเรียนใช้เวลาในการทำกิจกรรมกลุ่มนาน

3) ควรให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง ร่วมกับเพื่อน ๆ ผู้ปกครอง และวิทยากรท้องถิ่น เพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็นจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และทำให้นักเรียนได้นำไปปรับปรุง แก้ไข และสามารถพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการจัดทำโครงการบูรณาการหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลุ่มน้ำร่วมกับรายวิชาต่าง ๆ

2) ควรมีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรมที่เฉพาะเจาะจงของหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนลุ่มน้ำ เพื่อให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้ด้วยตนเอง

3) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ควรจัดให้มีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน และครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2540). การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

จริยาภรณ์ มาสวัสดิ์. (2548). การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนประชาบำรุง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชุดิมา เวทการ และคณะ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานที่วัดไหลหิน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ชูชาติ พวงสมจิตร. (2542). การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา. จุลสารไทยคดีศึกษา, 16(1), 1.

ธีระพล อรุณะกสิกร และคณะ. (2543). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: วิทยุชุมชน.

นันทน์ภัส ศิริเขตต์. (2546). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ในกลุ่มโรงเรียนยังمينสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปิยพร ชุมจันทร์. (2546). กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การผลิตสื่อของโรงเรียนนาหนังพัฒนศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพรัช ใหม่ชมพู และคณะ. (2546). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ลัดดา ไหวดี และคณะ. (2547). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน โรงเรียนบ้านจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย.
- วรพัตรา ขวัญเพชร. (2547). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา: กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย). วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สนทญา เมืองสุข. (2546). การมีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น: กรณีศึกษา เรื่องป่าของชุมชน ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการ พัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- หทัยา คุณโณ. (2550). การพัฒนาหลักสูตรเรื่องสมุนไพร สำหรับศูนย์การเรียนรู้และอนุรักษ์สมุนไพร ตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.